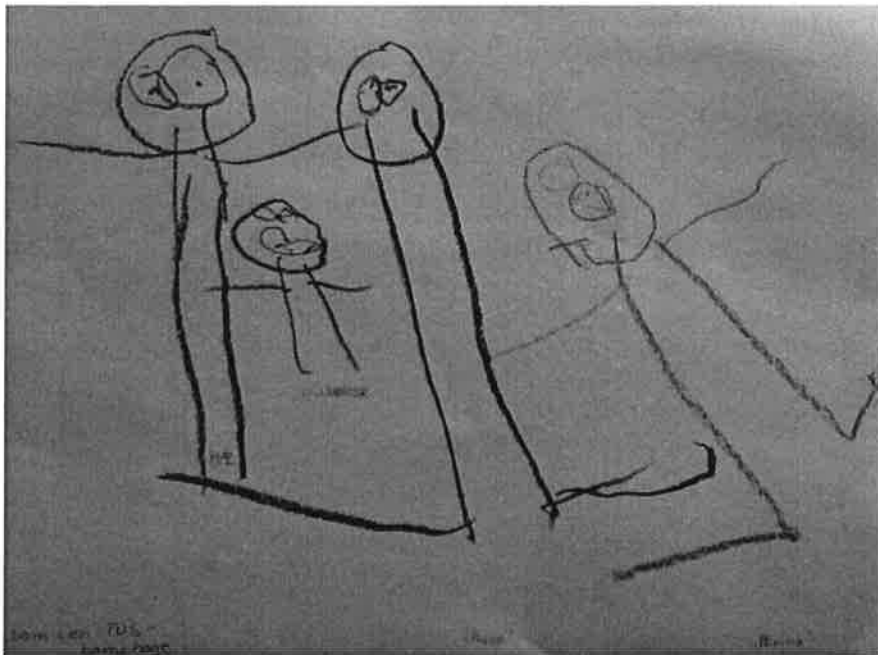

Sluttrapport for prosjekt
Barndom i "NowHereLand"
- å være barn av papirløse migranter i Norge
Gjennomført i 2014-2015-2016

Prosjektnummer FU7PZY

Prosjektsted: Kirkens Bymisjon Oslo

Forord

Rapporten vil gi en beskrivelse av prosjektets bakgrunn, målsetting og gjennomføring og vil vise til de resultater og erfaringer som prosjektet har gitt oss. Prosjekt Barndom i «NowHereLand» - å være barn av papirløse migranter i Norge, fikk tilskudd til en prosjektperiode på to år, men det ble innvilget et sluttår for restmidler fra de to foregående årene. Prosjektperioden har således vart i 3 år, 2014-2015-2016.

Vi har gjennom hele prosjektperioden samarbeidet med Helsesenteret for papirløse migranter i Oslo. Helsesenteret for papirløse migranter kontaktet oss i Home-Start Familiekontakten i forhold til å sette inn frivillig hjelp til noen av barnefamiliene de møtte, for om mulig kunne gi noe avlastning/hjelp/støtte i den vanskelige situasjonen disse familiene var i. Dette var bakgrunnen for at vi søkte om midler til prosjektet. Prosjektet har som målsetting å forebygge og redusere omfanget av problemer barn av papirløse migranter kan få med seg videre i livet.

Vi har hatt som mål å gi barna noen gode barndomsminner. Dette har vi forsøkt gjennom å gi familier som ønsker det en frivillig støtteperson basert på metoden til Home-Start Familiekontakten og gjennom å arrangere ulike treff for familiene.

Vi vil rette en stor takk til Extrastiftelsen som har gitt oss prosjektmidler til dette viktige prosjektet. Vi vil også rette en takk til Helsesenteret for papirløse som drives av Kirkens Bymisjon og Røde Kors i Oslo, som har bidratt inn som brobygger og formidler for å komme i kontakt med papirløse barnefamilier og ikke minst vil vi takke de frivillige som har valgt å gjøre en innsats i de papirløse familiene.

En stor takk rettes også til foreldrene til de papirløse barna, fordi de har vist oss den tilliten som er nødvendig for at vi har kunnet samarbeide om å gi barna gode barndomsminner i en særs vanskelig fase i livet.

Vi vil også takke vår veileder Astrid Glende Veivåg som fulgte oss på frivillig basis de 2 første årene av prosjektet.

Sammendrag:

Prosjektet Barndom i «Now-Here-Land» - å være barn av papirløse migranter har fokus på å tilføre positive opplevelser i hverdagen til barn av papirløse migranter. Kirkens Bymisjons Senter for barn, unge og familier har siden 1999 drevet et frivillig arbeid, Home-Start Familiekontakten (HSF).

HSF sin metode baserer seg på bruk av frivillige familiekontakter som gir hjelp og støtte til familiene.

I Norge lever det rundt 20000 mennesker uten lovlig opphold, og stadig flere barn vokser opp som papirløse i Norge.

Helsesenteret for papirløse migranter kontaktet oss i 2013 i forhold til å sette inn frivillig hjelp i noen av småbarns familiene de var i kontakt med ,for om mulig å kunne gi noe avlastning og støtte i den vanskelige situasjonen disse familiene lever i. Prosjektets målsetting har vært å bidra til å forebygge og redusere omfanget av problemer barna kan få med seg videre i livet. Prosjektets hovedfokus har vært barnas situasjon . Vi har hatt som mål å gi barna noen gode barndomsminner både gjennom å gi familier som ønsker det en frivillig støtteperson og å arrangere ulike aktiviteter for familiene.

Å leve med den frykt og usikkerhet det innebærer å være papirløs migrant kan ha varige konsekvenser for barns utvikling og psykiske helse. For å utvikle seg positivt trenger barna en så normalisert barndom som mulig.

Gjennom de tre årene prosjektet har pågått har vi prøvd ut HSF i 6 familier med til sammen 13 barn. På treffene/aktivitetene har vi vært i kontakt med 22 familier totalt med tilsammen 43 barn.

Vi valgte å følge samme mal for oppfølging av relasjonen familie/frivillig som vi gjør i HSF. Relasjonen mellom den frivillige og familien følges opp av koordinator med jevnlig evalueringer så lenge hjelpen pågår og den frivillige har tilgang på veiledning underveis.

Å møte familier som lever under så marginale forhold påvirker selvsagt de frivillige og for å møte deres behov for nødvendig «ventilering» har vi lagt inn hyppigere kontakt enn vanlig. Vi har også lagt inn en individuell samtale før den frivillige møter familien for å sikre oss at de er så godt forberedt som mulig.

Treffene for familiene har hatt to målsettinger. Det ene har vært å introdusere og «ufarliggjøre» tilbudet om en frivillig. Det andre har vært å gi familiene en arena for meningsfulle aktiviteter, gi barn og foreldre et pusterom fra en strevsom hverdag.

I prosjektperioden har vi også hatt anledning til å tilegne oss kunnskap om målgruppa gjennom faglitteratur og gjennom å delta på ulike kurs , faggruppemøter og samtaler med aktuelle instanser og studieturer. Vi har også delt erfaringene vi har gjort oss gjennom de tre årene med andre aktuelle aktører.

Innholdsfortegnelse:

Kapittel 1: Bakgrunn for prosjektet/Målsetting

Kapittel 2: Prosjektgjennomføring/Metode

Kapittel 3: Resultater og resultatvurdering

Kapittel 4: Oppsummering/Konklusjon/Videre planer/Referanser/Litteratur

Vedlegg:

- 1. Artikkel fra Bymisjonsbladet*
- 2. Blogg fra Bystemmer*
- 3. Artikkel på Exstrastiftelsens hjemmeside*

Kapittel 1: Bakgrunn for prosjektet/Målsetting

Bakgrunn

I Norge lever det mellom 18 000-20 000 mennesker uten lovlig opphold ifølge SSB. De har ulike historier og ulike grunner til å bli værende. De lever i et slags "ingenstedsland" og opplever store helsemessige, sosiale og rettighetsmessige utfordringer.

Med begrepet papirløs migrant menes en person som ikke har lovlige papirer (visum eller oppholdstillatelse på falskt grunnlag, har utløpt, fått endelig avslag, ikke har registrert seg i landet) eller ikke har papirer i det hele tatt for lovlig opphold i landet man befinner seg i.

Tilværelsen for mange av disse familiene er fulle av problemer og mangler og som flere uttrykker det;

"En tilværelse full av " **ikke** ": Ikke bolig, ikke arbeid, ikke penger, ikke familie, ikke trygghet, ikke mening, ikke muligheter, ikke likhet, ikke papirer, ikke rettferdighet. Ingenting.

Helsesenteret for papirløse migranter ble opprettet i 2009. Etableringen av senteret ble begrunnet ut fra humanitære behov og hensynet til menneskerettighetene.

Senteret drives av tre-fire ansatte og av om lag hundre frivillige helsearbeidere som rullerer på å være tilstede.

Norge var det tredje siste landet i Europa som fikk et slik tilbud til mennesker med begrensede helserettigheter.

Senteret ligger i Oslo og behandler ca. 1000 mennesker i året.

Kirkens Bymisjons senter for barn, unge og familier, har siden 1999 drevet et frivillig arbeid; Home-Start Familiekontakten (HSF). Metoden baserer seg på bruk av frivillige familiekontakter som gir hjelp og støtte til familiene i familiens eget hjem. Familiekontakten gjør varierte oppgaver med utgangspunkt i familiens ønsker og behov. Relasjonen mellom familien og familiekontakten følges opp av en lønnet koordinator med kontinuerlig veiledning og evaluering. Vi har utviklet høy kompetanse på bruk av frivillighet innenfor vårt fagfelt. Erfaringene fra det frivillige arbeidet har vært svært positive. Familier som får hjelp fra frivillige, sier blant annet at de har fått en venn, en de kan stole på, en voksen som bryr seg om barnet, en som kan lytte osv.

Vi ville prøve ut om familier som lever som papirløse migranter kan nyttiggjøre seg hjelp fra frivillige, etter modell fra Home-Start familiekontakten.

Målsetting

Vår målsetting var

- å bidra til å forebygge og redusere omfanget av problemer barna kan få med seg videre i livet.
- å redusere stress, overbelastning og bidra til styrket psykisk helse for hele familien.
- Vi ønsket gjennom prosjektet å gi barna noen gode barndomsminner.

Å leve med den frykt og usikkerhet det innebærer å være papirløs migrant kan ha varige konsekvenser for barns utvikling og psykiske helse. For å utvikle seg positivt trenger barna en så normalisert barndom som mulig med aktivitet, gode opplevelser og å få et pusterom fra det som er vanskelig.

Det at barna får positive opplevelser og blir ivaretatt vil også komme foreldrene til gode. Det kan gi dem et pusterom .

Foreldrene kan gjennom frivillig hjelp få en voksen person som kan gi dem støtte i foreldrerollen.

Målgruppe

Småbarnsfamilier som lever i Norge som papirløse migranter.

Vi tenker at barna i disse familiene får sin barndom på vent. Tilværelsen deres er preget av at familien lever med store belastninger. Det å leve i et samfunn som papirløs kan stride mot barns behov for stabilitet, omsorg og beskyttelse. De trenger, på samme måte som alle barn, stimulering, utviklingsmuligheter og en egen arena for lek og positive opplevelser.

De vil ha behov for et pusterom fra bekymring, usikkerhet og sorg som preger familiens hverdag. Mange av barna har ikke barnehageplass og går glipp av gode utviklingsmuligheter og opplevelser. Familiene har en ustabil bosituasjon og mange flytter svært ofte. Barn i slike familier får i liten grad muligheter til å etablere og å opprettholde gode relasjoner til andre enn foreldrene.

Familiene har lite nettverk og gjennom å sette inn frivillige i disse familiene ønsket vi å gi barna økt livskvalitet. Foreldrenes psykiske helsetilstand har stor innflytelse på

deres evne til å yte omsorg og påvirker derfor også barnas psykiske og fysiske helse. En støtteperson kan være av stor verdi og gi økt stabilitet i barnas liv. De frivillige har bidratt med støtte i foreldrerollen, en å dele gleder og bekymringer med og en å rådføre seg med.

Mennesker som ønsker å bidra med frivillig innsats overfor familiene.

Gjennom dette prosjektet ville frivillige med engasjement for denne gruppen få muligheten til andre utfordringer enn de vanligvis møter i HSF.

Kapittel 2: Prosjektgjennomføring/Metode

Fokusområder i prosjektet har vært:

- Prøve ut om småbarnsfamilier som lever som papirløse migranter kan nyttiggjøre seg hjelp fra frivillige , etter modell fra Home-Start Familiekontakten (HSF)
- Rekruttering og opplæring av frivillige som kan ivareta disse familiene som er i en spesiell situasjon
- Tilegne oss kunnskap om målgruppa (småbarnsfamilier som lever som papirløse migranter)
- Kartlegge hva som gjøres for målgruppen i andre land, innhente gode erfaringer
- Markedsføre metoden til andre innen fagfeltet
- Etablere et aktivitetstilbud for målgruppa

Prøve ut HSF i familier som lever som papirløse migranter:

HSF er et frivillig tilbud til småbarnsfamilier med minst et barn under skolealder. HSF tilbyr støtte og veiledning til familier som selv ønsker dette. Hjelpen gis av familiekontakter(frivillige) som besøker familiens hjem en gang pr uke , 2-4 timer over en periode. Målet er å forebygge belastninger og stress, støtte familien på det de mestrer og avlaste etter familiens behov. Hjelpen gis for en periode på 1/2 til maksimum 1 år. Familiekontakten gjør varierte oppgaver med utgangspunkt i familiens ønsker og behov. Relasjonen mellom familien og familiekontakten følges opp av en lønnet koordinator med kontinuerlig veiledning og evaluering.

Hovedpunktene i dette arbeidet har vært;

- Rekruttering av frivillige
- Rekruttering av familier
- Forberedelseskurs for frivillige
- Kopling/oppfølging/avslutning

Rekruttering av frivillige:

Gjennom HSF hadde vi en gruppe frivillige med lang erfaring i å hjelpe familier. Vi valgte derfor å ikke rekruttere nye frivillige spesifikt til prosjektet, men utfordret noen av disse som har en spesiell interesse for målgruppen. Det stilles krav til personlig egnethet, evne til refleksjon og innlevelse, pålitelighet, ansvarlighet og forståelse av graden av forpliktelse. De frivillige må også evne å se «her- og nå-perspektivet, tåle å se at familiene kan ha store belastninger og behov utover det vi har mulighet til å hjelpe dem med.

Rekruttering av familier:

Vi har etablert et godt samarbeid med Helsesenteret for papirløse migranter og det er gjennom dem vi har kommet i kontakt med så godt som alle familiene. En familie har vi kommet i kontakt med via Barneverntjenesten i bydelen de bodde i. Utover dette har vi informert våre samarbeidspartnere i de andre HSF-avdelingene om prosjektet sånn at de har mulighet til å sette aktuelle familier i kontakt med oss.

I HSF foretar koordinator alltid et hjemmebesøk hos familiene som ønsker hjelp. Familiene i prosjektets målgruppe har ikke nødvendigvis en bosituasjon som muliggjør dette. Det kan skyldes dårlige boforhold eller at de er tilbakeholdne med å avsløre hvor de bor. De kan også være svært skeptiske til å møte nye personer. Vi har derfor valgt å treffe familiene på Helsesenteret som er en kjent arena for dem, og vi har en samtale sammen med en person derfra som de er trygg på.

Forberedelseskurs for frivillige

Alle frivillige i HSF må gjennomgå et forberedelseskurs på 24 timer. Kurset går i hovedtrekk ut på å forberede dem på rollen som frivillig og hvordan møte de ulike familiene. Temaer på kurset er blant annet holdninger/verdier, kommunikasjon, kulturforskjeller, engasjement og grenser, spesielle utfordringer i papirløse familier. I kurset legger vi vekt på å ha variasjon av informasjon, forelesning og

gruppeoppgaver/refleksjon hvor alle kursdeltakerne kan bidra og bli utfordret på egne holdninger og verdier. I tillegg er disse kursene et viktig verktøy for å gi koordinatorene kjennskap til den enkelte frivillig, deres kompetanse, holdninger og ønsker, noe som igjen er et viktig grunnlag for å kunne finne fram til hvem som passer best til de ulike oppdragene.

Alle frivillige må forevise politiattest og skrive under på en taushetserklæring.

Kopling/oppfølging/avslutning

Vårt mål er at tilbudet skal preges av forutsigbarhet og kontinuitet for både frivillig og familie. Koordinator skal gjennom oppfølging av hver enkelt relasjon bidra til å skape trygge rammer for begge parter.

Vi valgte i utgangspunktet å følge samme rutiner som i HSF-arbeidet for øvrig: Når vi har en frivillig og en familie som vi mener kan «matche» hverandre, presenterer vi dem anonymt for hverandre og arrangerer et første møte dersom begge parter ønsker det. Koordinator er alltid til stede ved dette første møtet. Deretter avgjør de selv, i samråd med koordinator, om de ønsker å gå videre med kontakten. Det settes opp en enkel skriftlig avtale. Etter 4 - 6 møter mellom frivillig og familie har vi første evaluering med koordinator til stede. Utover dette gjennomfører vi jevnlig evalueringer med begge parter til stede. Hyppigheten i dette har vi tilpasset etter behov i hver enkelt sak. I tillegg har vi mye kontakt med de frivillige gjennom telefon eller mail der det luftes alt fra tanker, gleder eller eventuelle utfordringer. Familiene har vi kontakt med gjennom treffene vi arrangerer.

De frivillige tilbys individuell veiledning underveis. Behovet for veiledning varierer ut fra oppgavens kompleksitet og den frivilliges kompetanse.

Hvor lenge hjelpen skal pågå avtales i hvert enkelt tilfelle ut fra behov hos den som søker hjelpen og muligheter hos den frivillige. Vi legger opp til et avsluttende møte hvor også koordinator deltar. Det er ønskelig at den avtalte relasjonen mellom familien og den frivillige får en tydelig begynnelse og slutt slik at det ikke gis rom for uavklarte forventninger.

For at de frivillige skal være så godt forberedt som mulig har vi hatt en individuell samtale for å sikre god nok informasjon til at de kan gjøre en reell vurdering om hvorvidt de ønsker å gå inn i en slik familie. Vi har også lagt vekt på muligheten for å reservere seg mot å gå inn i familier med denne bakgrunnen.

Vi velger å legge inn første evalueringsmøte etter 2- 4 møter mellom frivillig og

familie, for å sikre at kontakten kommer godt i gang. Vi ser at det er behov for noe tettere oppfølging fra koordinators side enn i den ordinære HSF-driften. Det er viktig at de frivillige får mulighet for å “ventilere” inntrykkene de sitter igjen med etter å ha fått del i familienes historier

Behovet for veiledning og ventilerings søker vi å dekke gjennom hyppigere samtaler, telefon- og mailkontakt etter individuelle behov. Vi har også arrangert felles erfaringsutveksling/veiledning mellom de frivillige som er i gang i prosjektet. De har også fått tilbud om å delta på veiledning med ekstern veileder sammen med koordinatorene og prosjektleder ved behov. Dette må hele tiden balanseres opp mot hvor mye tid den frivillige skal forventes å bruke utover møtene med familien.

Treffene for familiene.

Vi erfarte raskt at familiene i prosjektet kan være svært skeptiske til å skulle ta imot hjelp fra HSF. Det ble derfor et viktig innsatsområde å introdusere og “ufarliggjøre” tilbudet. For å få til dette deltok vi på noen aktiviteter i regi av Helsesenteret; avslutning på foreldreveiledningskurs, informasjonskveld om frivillig arbeid og vi arrangerte også noen aktiviteter/turer for familiene i samarbeid med Helsesenteret. Vi så en utvikling i forhold til trygghet; på de første treffene var vi avhengige av å møtes i umiddelbar nærhet til Helsesenteret som var en av de få trygge arenaene for familiene, mens vi etter hvert kunne dra ut på tur eller invitere til våre lokaler på motsatt kant av byen.

Vi så at treffene var av stor verdi for familiene;

Vi valgte derfor å videreføre dette arbeidet og arrangerte jevnlig treff for familiene, ca. en gang pr. måned, litt oftere rundt sommer –og juleferie.

Vi valgte bevisst å variere innholdet i treffene; noen av treffene var rent sosiale treff hvor vi delte et måltid og arrangerte leker med barna, andre ganger tilbød vi aktiviteter som piknik, barneteater, juletreff.

En ettermiddag banket en ung mann på døra vår. Han ønsket å få vite om treffene våre, og viste oss lapp med en dato. Vi tenkte at han hadde misforstått og forklarte at disse treffene var kun for familier med små barn og at det dessverre ikke var før om to uker. Han forklarte oss at han ønsket å vite om hans venninne som bodde i en annen by kunne få lov å være med sammen med sin lille datter.

Det viste seg at han hadde gått den lange turen fra sentrum og opp til oss (ca 1 mil) for å undersøke dette på venninnens vegne. Vi tilbød ham en trikkebillett til returen, noe han høflig takket nei til.

Tilegne oss kunnskap om målgruppa/ Kartlegging av hva som gjøres i andre land, innhente gode erfaringer.

Vi har arbeidet med å tilegne oss kunnskap om målgruppa gjennom faglitteratur, forskningsrapporter, informasjonsskriv fra ulike instanser og deltagelse på ulike kurs og seminarer. Vi har hatt jevnlig kontakt og samtaler med leder og ansatt ved Helsesenteret for papirløse migranter. Begge kjenner målgruppen og deres behov godt og vi drar dermed stor nytte av deres erfaring og kunnskap inn i vårt arbeid. Vi ble invitert på faggruppe møte i NAKMI (Nasjonal kompetanseenhet for migrasjons- og minoritetshelse) hvor vi blant annet fikk kjennskap til Nasjonal strategi om innvandrers helse, invitasjon til nasjonal konferanse om helseproblemer hos asylsøkere og papirløse migranter, hvor forskning og erfaringer skal presenteres.

- Vi har deltatt på møte i et Felles fora for virksomheter som arbeider mot papirløse i SKBO. Hvor vi utvekslet erfaringer og fikk informasjon om tiltak som drives mot denne målgruppa.
- Vi har hatt samtale med rådgiver i NOAS (Norsk organisasjon for asylsøkere) og fikk kunnskap om målgruppa generelt, hvordan NOAS arbeider og nyttige tips om ressurspersoner .
- Vi besøkte Veumalleen asylmottak i Fredrikstad. Vi møtte barnefaglig ansvarlig som ga oss nyttig informasjon om tilbudet til barnefamilier på mottaket.
- Vi har også hatt møte med flyktningkonsulent i Bærum kommune for å høre om deres arbeid med barnefamilier.
- Vi har fra sommeren 2014 hatt veiledning med ekstern veileder som har kompetanse på målgruppa og psykisk helse.

Vi har kontaktet flere ulike organisasjoner i forskjellige land med tanke på å få høre om andres erfaringer med sosiale tiltak rettet mot papirløse barnefamilier og for på denne måten å kunne få innspill til videreutvikling av prosjektet.

Organisasjoner og tiltak vi har vært i kontakt med:

- Redd Barna, Stockholm
- Redd barna, Göteborg
- Røde Kors, Stockholm
- Home- Start kolleger i andre land i Europa
- Helsesenter for papirløse i andre land i Europa
- Ulike innvandrersorganisasjoner i inn- og utland

Studietur til Stockholm hvor vi besøkte Barnerättsbyrån og Mötesplats for papperslösa.(Røde Kors).

På Barnerättsbyrån arbeider de på oppdrag av barn og unge og tilbyr støtte, råd og praktisk hjelp i spørsmål som angår deres rettigheter.

På Mötesplatsen kan papirløse migranter få støtte, råd og informasjon, samt medvirke i ulike aktiviteter og treffe andre i samme situasjon.

I København besøkte vi Kompasset ved Kirkens Korshær og Sundhetsklinikken ved Røde Kors.

Kompasset er en rådgivningstjeneste for hjemløse migranter uten registrering i Danmark. Dette er et tilbud først og fremst rettet mot EU borgere.

For å tilegne oss kunnskap om målgruppa har vi også deltatt på kurs i regi av Røde Kors, Redd Barna, Abloom festival og NAKMI.

Markedsføre erfaringer/metoden til andre innen fagfeltet

Vi har delt våre erfaringer i diverse fora;

- Presentert prosjektet for HSF- kollegaer på nasjonal samling for koordinatører
- Holdt workshop i Bergen ,for landets virksomheter som arbeider med barn, unge og familier i Kirkens Bymisjon
- Foredrag på fagdag i Kirkens Bymisjons barnevernstiltak
- Deltatt i Prekariatsforum , en arbeidsgruppe i Kirkens Bymisjon som arbeider med utsatte migranternes levekår.
- Holdt workshop på konferansen Harde Tider som ble arrangert av Prekariatsforum

Vi har også presentert våre erfaringer i ;

- Blogginlegg på Bystemmer (vedlegg).
- Prosjektet er også blitt omtalt på Extrastiftelsens nettsider (vedlegg).
- Artikkel i Bymisjonsbladet om prosjektet (vedlegg).

Kapittel 3: Resultater og resultatvurdering

Vi er i kontakt med 22 familier gjennom prosjektet.

Familiene kommer fra ulike land; Irak, Afghanistan, Kosovo, Etiopia, Somalia. Noen er her av politiske årsaker, andre på grunn av familiekonflikter. De har ulik status; alenemødre, familie hvor begge foreldrene er papirløse og familier hvor den ene har oppholdstillatelse og den andre ikke.

Bosituasjonen varierer også; noen bor i mottak eller desentralisert mottak, andre hos venner eller på leiemarkedet. Mange flytter mye rundt.

Noen jobber noe svart, mange er totalt avhengig av støtte fra venner/nettverk f. eks moskeen.

Utprøving av Home Start Familiekontakten.

Vi har prøvd ut Home-Start Familiekontakten i totalt 6 familier, med til sammen 13 barn. 2 relasjoner er fortsatt i gang, mens 4 er avsluttet.

Eksempler på familier som har mottatt hjelp fra HSF er:

1.

Enslig mor fra Albania med gutt 1,5 år.

De bor hos venner og bekjente og flytter mye rundt.

Gutten er veldig avhengig av mor, mor er mye syk og deprimert.

De møtes til lek og samvær på Helsesenteret for papirløse, etter en stund tar de i bruk Åpen barnehage i bydelen eller går tur/leker i parken.

2.

Familie fra Etiopia med to døtre på 0 og 2 år, hvor far har opphold og mor er papirløs migrant.

Moren ønsker å utvide nettverket sitt, få en frivillig å gjøre ulike aktiviteter med, gå turer og lære norsk.

De treffes til lek og aktivitet hver uke; går turer, er på besøk hos den frivillige, går på kafe, besøker Åpen barnehage.

3.

Familie med 3 gutter i alderen 4, 7 og 9 år fra Iran.

De bodde på det private leiemarkedet i en leilighet med svært dårlig standard.

De ønsker leksehjelp til den eldste gutten som har lærevansker.

Den frivillige fikk bruke skolen som arena for hjelpen.

Felles for familiene var at den frivillige fikk stor betydning i livene deres. De lever veldig isolert og det at noen over tid viser interesse for dem og barna deres er av stor verdi.

Det å oppleve denne anerkjennelsen er med på å gi foreldrene en opplevelse av verdighet.

Foreldrene er redde for at de ikke skal klare å skjerme barna for egne bekymringer. Familiekontaktene har bidratt til å dempe denne bekymringen ved å ha fokus på det positive og fremheve foreldrenes sterke sider.

Flere av familiene hadde et ønske om å lære norsk. Det å lære seg et minimum av norsk har vært vesentlig, både fordi det gjør følelsen av utenforskap litt mindre og fordi barna deres lærer norsk i barnehage og skole.

Livskvaliteten til barna bærer selvsagt preg av familiens situasjon. Mange av barna vokser opp på siden av samfunnet, uten kontakt med andre barn og med liten mulighet til å etablere og opprettholde gode relasjoner til andre enn foreldrene.

Det at familien har fått jevnlig besøk av en familiekontakt har også virket positivt inn på barna.

Noen tilbakemeldinger fra familiene som har mottatt HSF

- «når sønnen på 1 ½ år på første møte med den frivillige tar henne i hånda og vil ha henne med på lekerommet går mor litt unna og sier med tårer i øynene: «det er så fantastisk; jeg har aldri sett gutten min ta kontakt med en annen voksen»
- « jeg har fått en mor i Norge og en bestemor til barna mine..»
- « ..... betyr alt for oss, barna løper mot henne med åpne armer når hun henter i barnehagen. Det er ellers bare oss hun gjør det med..»
- «hun skaper glede i livene våre»
- « jeg setter stor pris på støtten du gir oss. Til tross for den vanskelige situasjonen vi lever i gir du oss øyeblikk av lykke»

Det å sette inn frivillig hjelp i familier som lever som papirløse migranter kan oppfattes som kontroversielt. Vi ser på hjelpen som en forlengelse av den hjelpen helsesenteret allerede gir.

Vi viser til Utlendingsloven om lovligheten av humanitær bistand til personer med ulovlig opphold:

«Den som utøver humanitær bistand til utlending som oppholder seg ulovlig i riket, skal ikke kunne straffes for medvirkning til ulovlig opphold med mindre;

A. vedkommende har hatt til hensikt å hjelpe utlendingen til å unndra seg plikten til å forlate riket og

B. hjelpen har vanskeliggjort myndighetenes mulighet til å få til en utsendelse»

Vi har hele veien lagt vekt på å tydeliggjøre for de frivillige at hjelpen skal ha hovedvekt på sosiale behov og familiens psykiske helse.

De frivillige skal ikke være en talsperson i forhold til familiens sak.

Å møte familier som lever under så marginale forhold påvirker selvsagt de frivillige.

Vi erfarte at familiene, naturlig nok, var svært opptatt av situasjonen de er i og har stort behov for å snakke om dette. For de frivillige var det en utfordring å være et lyttende medmenneske uten å skulle ta stilling til familiens oppholds status.

Koordinatorerne la stor vekt på å støtte de frivillige på å holde målsettingen om å gi gode opplevelser “her og nå”, i fokus.

Familiekontaktene i HSF møter hovedsakelig familiene i deres eget hjem. Ingen av de familiene hvor vi har satt inn familiekontakt i prosjektet har en bosituasjon hvor dette er mulig. Det er svært vesentlig å finne arenaer som oppleves som et trygt møtested for familiene.

Dette har vi løst ved at de møtes enten på Helsesenteret, på en av Kirkens Bymisjonens Frivilligsentraler eller i lokale vi har lånt fra en annen virksomhet i Bymisjonen. En annen utfordring er at familien og familiekontakten ikke har noe felles språk. Dette har de løst ved å bruke kreativiteten; tegnspråk, kroppsspråk, å tegne, og vi har hatt muligheten for å benytte tolk der det har vært hensiktsmessig. Vanligvis i HSF får familiene hjelp for en periode på maksimum et år. Når det gjelder disse familiene opplever vi at det kan være vanskelig for den frivillige å avslutte relasjonen.

Familiens situasjon er ofte uforandret og de fleste har et veldig begrenset nettverk, så relasjonen til den frivillige blir veldig viktig.

Vi har i noen av tilfellene, i samråd med de frivillige, gått utover denne tidsrammen.

Noen av familiene har returnert, enten frivillig eller med tvang.

For de frivillige er det en belastning at kontakten plutselig blir brutt uten at de får vite noe om hvordan det går med familien videre.

Vi fikk tilbakemeldinger fra flere av de frivillige om at det var frustrerende å oppleve familiens marginale situasjon; både når det gjaldt dårlig økonomi, boforhold og bekymringen rundt oppholds status.

De frivillige ønsket at SKBO skulle gjøre mer for denne gruppa, både med tanke på livssituasjonen her og nå og å engasjere seg deres rettigheter.

Tilbakemelding fra frivillig:

«den psykiske utfordringen er mye tøffere for meg i denne familien da jeg ser hvor vanskelig de har det, samtidig som jeg ikke vet hvordan de kan få det bedre. Men jeg prøver å si til meg selv at vårt samvær ukentlig uansett er et bedre tilbud enn ingenting. Hun er en utrolig god mor og en utrolig tapper ung kvinne som gjør så godt hun kan i sin ensomhet og usikre livssituasjon»

Det er viktig at de frivillige får mulighet for å “ventilere” inntrykkene de sitter igjen med etter å møte familier som lever i en såpass marginal situasjon som disse familiene gjør. Vi ser at det er behov for tettere oppfølging fra koordinators side enn i den ordinære HSF-driften. Dette søker vi å dekke gjennom samtaler, telefon- og mailkontakt etter individuelle behov. Vi har også arrangert felles erfaringsutveksling mellom de frivillige. De har også fått tilbud om å delta på veiledning med ekstern veileder sammen med koordinatorene og prosjektleder ved behov. Dette må hele tiden balanseres opp mot hvor mye tid den frivillige skal forventes å bruke utover møtene med familien.

Treffene for familiene.

På treffene for familiene har det stadig kommet flere til og totalt har vi vært i kontakt med 22 familier, med til sammen 43 barn.

Vi har knyttet til oss frivillige som bidrar på disse treffene.

Vi valgte bevisst å variere treffene; noen av treffene var rent sosiale treff hvor vi delte et måltid og arrangerte leker med barna, andre ganger tilbød vi aktiviteter som piknik, barneteater, juletreffest.

Vi tenker at treffene har vært med på å gi papirløse familier en arena for meningsfulle aktiviteter samt bidratt med noe rutiner og struktur i hverdagen; å glemme, å høre til, et fast holdepunkt, en avtale i en ellers tom kalender.

For foreldrene har møteplassen gitt en liten pause fra utenforskap og en stillesittende/passiv og strevsom hverdag. Her trenger de ikke fortelle om / ha fokus på sin oppholds status, de får en pause fra familiens uro. Samtidig som de vet at alle andre er i samme situasjon. Som en mamma sier; «we have winter inside»

De har også fått mulighet til å bygge nettverk og utveksle erfaring med andre om det å være foreldre i en slik livssituasjon. Vi opplever at foreldrene har hatt støtte i hverandre. De har fått oppleve barna sine i lek og samspill med andre, og barna har fått se foreldrene i hyggelig samvær med andre voksne.

Vår nabo-barnehage som er drevet av SKBO, arrangerte i 2016 FN-kafe til inntekt for barna i prosjektet, som bidro til at vi kunne dra på gårdsbesøk før jul. En kjempefin opplevelse for tilsammen 16 familier.

Vi håper dette kan være starten på et godt samarbeid videre.

Treffene har gitt barna en mulighet for å treffe andre barn, delta i lek og aktivitet og føle seg som andre, få positive opplevelser og gode barndomsminner.

Samtidig er det godt for barna å oppleve foreldrene sine i positivt samspill med andre.

Et godt aktivitetstilbud kan bidra til trygghet og ferdigheter slik at barna kan klare seg godt og bli selvstendige deltakere i samfunnet enten de får opphold i Norge eller må returnere til sitt opprinnelsesland.

Tilbakemelding fra en mor

“Let me first thank you both for the wonderful time that you ladies offer us at Hopp I Havet place. Especially the joy for our kids .I feel such wonderful seeing my child as well other kids running and jumping all over the place, the happiness on their face that day I cannot describe with the word but it was sooo wonderful and I am thankful to both of you, thank you thank you

Kapittel 4: Oppsummering/Konklusjon/Videre planer/Referanser/Litteratur

Oppsummering og konklusjon

Vår erfaring så langt er at de familiene som har tatt imot tilbudet om en frivillig fra HSF, har hatt både glede og nytte av det. Vi ser at det gjøres lite i forhold til sosiale tiltak for barn av papirløse migranter, både her i Norge og i våre naboland i Europa. Barna ser ut til å være en glemte gruppe. Vi får mer og mer en opplevelse av at dette har vært et viktig nybrotts arbeid.

Norge har forpliktet seg til å følge FN's barnekonvensjon som blant annet skal sikre barn rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv (FN's barnekonvensjon paragraf 31)

Barnekonvensjonen er tydelig: Alle barn er like mye verdt og har samme rettigheter uansett hvilken stilling de har i samfunnet, om de har oppholdstillatelse eller ikke.

Men virkeligheten ser annerledes ut for disse barna til tross for at de er en av samfunnets aller mest utsatte grupper .

Grunnleggende behov må dekkes og menneskerettighetene må holdes i hevd også for gruppen papirløse migranter.

Gjennom prosjektet har vi blitt oppmerksomme på problemstillingen om at barn av papirløse migranter har rett og plikt til skolegang opptil videregående skole, men ikke rett til barnehageplass som alle andre barn i Norge. Vi vet at i Oslo får noen likevel barnehageplass med hjelp fra barneverntjenesten, men dette praktiseres ulikt i bydelene.

I Prekariatsforum fikk vi anledning til å løfte dette til diskusjon i byrådsavdelingen. To viktige faktorer i å møte mennesker i en vanskelig livssituasjon er å bidra til å gi håp og å skape rutiner i hverdagen. Vi tenker at «Barndom i NowHereLand» har vært med å bidra til dette.

Treffene i prosjektet og besøkene/avtalen fra de frivillige har for mange vært den eneste avtalen i kalenderen, ingen andre avtaler, ingen andre invitasjoner eller ingen andre arenaer for et fellesskap.

Videre planer

Barndom i NowHereLand er fra 2017 implementert i SKBO, men i mindre omfang enn i prosjektperioden, da vi ikke har lyktes i å fremskaffe en ekstern finansiering for videreføring av tiltaket. Vi viderefører arbeidet både med å sette inn en familiekontakt i aktuelle familier og å arrangere jevnlig treff for familiene, ca. en gang pr. måned. Vi vil arbeide videre for å få økte økonomiske ressurser, slik at vi kan videreutvikle tilbudet som vi har erfart er svært verdifullt for en gruppe småbarnsfamilier som lever svært marginalt. Dette gjelder særlig barna som ikke har valgt sin skjebne, men blir ofre for foreldrenes valg og myndighetenes politikk.

Barn er først og fremst barn, uavhengig av migrasjonsstatus.

Oslo 31.1.2017

Kari Waage
Avdelingsleder Frivillighet
Prosjektleder
Kirkens Bymisjon Oslo

Björg Engebretsen
Koordinator HSF
Prosjektkoordinator
Kirkens Bymisjon Oslo

Gudrun Jansson
Koordinator HSF
Prosjektkoordinator
Kirkens Bymisjon Oslo

Referanser/Litteraturliste.

1. «Normalitet i limbo» -asylbarn med endelig avslag

Nerina Weiss

2. «Sosialt arbeid med sårbare migranter»

-mindreårige og voksne asylsøkere, papirløse, EØS-borgere og mulige ofre for menneskehandel

Line Ruud Vollebæk

3. «Asylsøker i velferdsstatens venterom»

Marko Valenta og Berit Berg

4. «Flukt»

Janne Kjeldberg

5. «Barnevernets arbeid med barn i asylsøkerfasen»

-faglige utfordringer og barrierer i mottaksapparatet.

Veronica Paulsen, Hilde Michelsen, Maria Brochmann

Diverse rapporter:

- 1.«Røster från skuggsamhället»

-En rapport från Svenska Røda Korset og Stockholms Stadsmission 2015

- 2.«Hear it from the children»

-on the move and arriving in Norway 2016

Redd barna

3. «Erfaringsrapport, Hverdagsmestringsgruppe for persisktalende kvinner og menn» 2014/2015

Skrevet av Trine Waage, Audun Roald, Helene Rødland, Said Dibaj og Linnea Näsholm

- 4.Stortingsmelding 2012

«Barn på flukt»

5. «Papirløse migranter»

en undersøkelse av situasjonen til mennesker uten opphold i Norge og humanitære tiltak for denne gruppen i andre europeiske land.

Rapporten er laget Stiftelsen Kirkens Bymisjon, Mangfold og oppvekst
-Prosjektleder Solveig Holmedal Ottesen

6. «En alvorlig stor melding»

-fra barn som søker asyl i Norge, Melding til Stortinget (2012-2013) Redd Barna

7. «FNs konvensjon om barnets rettigheter»

De hemmelige barna

Det finnes barn i Norge som vokser opp i skjul. Heldigvis finnes det også personer som bruker fritiden sin til å gi dem gode barndomsminner.

Publisert dato: 15.06.2016

Hver tirsdag i halvannet år har pensjonisten Eivy truffet den papirløse moren og hennes to barn for å gjøre hyggelige ting sammen. Målet er å skape positive opplevelser i hverdagen til barna.

Av og til kan et enkelt spørsmål sette i gang store følelser. Slik er det med den papirløse kvinnen i 20-årene som parkerer barnevogna og setter seg ned ved kafébordet.

Spørsmålet «Hvordan har du det?» får et tappert smil til å sprekke opp i frykt. Tårene triller.

– Jeg er alltid redd for at jeg skal bli tatt fra barna mine og returneres til Etiopia, sier hun, via en tolk.

I seks år har hun bodd i Norge. For fem år siden møtte hun samboeren på en etiopisk kafé. I nesten fire av dem har hun vært mor – det siste halve året til to små jenter. Men så lenge hun lever som papirløs, kan hun ikke gi barna en normal oppvekst.

– Jeg har ikke klart å begynne livet. Jeg får ikke bosatt meg skikkelig, sier hun.

Kvinnens kjæreste og samboer har oppholdstillatelse, og den lille familien bor derfor i hans ettroms leilighet. Mannen er sjelden hjemme, for han har måttet ta to jobber for å brødfø familien.

To ganger i uka tar hun med seg barna til bydelens åpne barnehage, men mesteparten av dagen tilbringer de alene.

– Datteren min spør ofte hvorfor vi ikke gjør som andre familier, hvorfor vi ikke drar på ferie og hvorfor jeg ikke snakker norsk. Det er trist ikke å kunne kjøpe ting til dem. Det er også tøft ikke å kunne forklare dem om situasjonen jeg er i, sier hun.

Datteren min spør ofte hvorfor vi ikke gjør som andre familier

Skaper glede

Det finnes noen lyspunkter, og lyspunktene har et navn: Eivy. Pensjonisten og den papirløse moren har møttes hver uke i halvannet år, som en del av Kirkens Bymisjons prosjekt «Barndom i NowHereLand».

Sammen med barna har de gått på tur, besøkt byens turistattraksjoner, spist på restaurant – og til og med lekt i snøen sammen hjemme hos Eivy.

På denne måten bidrar hun til å oppfylle målet for prosjektet, nemlig å tilføre positive opplevelser i hverdagen til barn av papirløse migranter.

– På grunn av Eivy har vi fått litt spenning inn i livet. Vi har gjort ting jeg ellers ikke ville hatt økonomi til, og jeg ser at barna blir glade av det. De liker når Eivy kommer. Hun skaper glede i livene våre, sier moren og kikker bort på sin norske venninne.

Eivy meldte seg som familiekontakt gjennom Kirkens Bymisjon for drøyt to år siden og fikk raskt spørsmål om hun kunne bistå den papirløse familien.

– Jeg var spent og nervøs og lurte på om jeg klarte det. Men moren var så åpen og kontaktsøkende at vi raskt fant tonen. I dag tar jeg meg selv i å prate med henne som en av mine beste venninner, sier hun.

Barn av papirløse

- Barndom i "NowHereLand" er et prosjekt i regi av Kirkens Bymisjons Barnevernstiltak.
- Målet er å skape positive opplevelser for barn av papirløse migranter og redusere omfanget av problemer barna kan få med seg videre i livet.
- Frivillige familiekontakter gir ukentlig hjelp og støtte til familiene.
- Arrangerer også månedlige samlinger, turer og familiearrangementer.
- Startet i 2014 med støtte fra Extrastiftelsen. Prosjektperioden er nå over, men arbeidet fortsetter.

Sammen med Eivy har moren og hennes to barn fått oppleve ting de aldri ellers ville fått oppleve. De to damene er blitt gode venner og samtalepartnere.

Noen som ser dem

Bjørge Engebretsen og kollega Gudrun Jansson er koordinatører for prosjektet, som startet opp med økonomisk støtte fra Extrastiftelsen i 2014. Deres mål er å redusere stress, overbelastning og bidra til å styrke den psykisk helsen for både barn og voksne.

– Disse familiene har lite nettverk. Gjennom å sette inn frivillige ønsker vi å gi barna økt livskvalitet. En slik støtteperson kan ha stor verdi for barnas liv, sier Engebretsen.

De papirløse familiene kommer i kontakt med prosjektet gjennom helsesenteret som Kirkens Bymisjon og Røde Kors driver i fellesskap i Oslo.

Hver måned møtes 16-17 familier til en sosial samling i Kirkens Bymisjons lokaler. Der lager de mat og spiser sammen. Noen ganger drar de også ut på en liten utflukt. Mens foreldrene deler gleder og bekymringer, får barna leke med hverandre som normale barn.

– Vi gleder oss veldig til disse samlingene. Å treffe andre i samme situasjon, skaper trygghet, sier den papirløse moren.

Barn av papirløse lever marginalt og ustabil. De flytter mye og har engstelige foreldre. Dette er store belastninger for barna.

Mange av foreldrene er så redde for å bli kastet ut av landet at de knapt tør å gå ut av sine boliger. Når de likevel trosser all slags vær og vind, hver eneste måned, for å møtes på disse samlingene, skjønner Engebretsen og Jansson at prosjektet har lyktes.

– Det er mange sterke opplevelser. De er så utrolig rause og gode med hverandre. Når noen får oppholdstillatelse, gleder alle seg på deres vegne. Det finnes ikke sjalusi å spore, sier de.

Store belastninger

Begge prosjektkoordinatorene er mektig imponerte over hvor mye foreldrene ofrer for å gi barna sine en så normal oppvekst som mulig. Likevel er de bekymret. Å vokse opp i skjul kan føre til psykisk skjevutvikling, mener de.

– Barn av papirløse lever marginalt og ustabil. De flytter mye og har engstelige foreldre. Dette er store belastninger for barna. Dessuten får de for lite lek og sosial kontakt. Selv om noen få har barnehageplass, har ikke barn av papirløse i Norge rett til dette. Derfor får de mindre stimulering og færre utviklingsmuligheter enn andre barn, sier Engebretsen.

Les blogg: [En barndom på vent](#)

Til tross for at det er nedfelt som en rettighet i [FNs barnekonvensjon](#), og Barneombudet mener det er diskriminerende, har ikke barn av papirløse rett til barnehageplass i dag. Ifølge det norske regelverket er nemlig retten til barnehageplass knyttet til det å være bosatt i en kommune.

Les også: [Barn i asylmottak må få rett til barnehageplass \(Barneombudet\)](#)

Likevel hender det at systemet ser mellom fingrene på dette, og i høst fikk den eldste datteren til den papirløse kvinnen plass i en lokal barnehage. Fireåringen er fortsatt veldig sjenert og tilbakeholden, for hun er ikke vant til å omgås andre enn mamma og pappa. Men moren er ikke i tvil om verdien av barnehageplassen.

– Jeg vil at barna mine skal fungere i samfunnet som nordmenn. De er jo født i Norge. Jeg ønsker at de skal lære norske verdier og kunne kommunisere på norsk. Derfor er barnehage viktig, sier hun.

Jeg ønsker at de skal lære norske verdier og kunne kommunisere på norsk. Derfor er barnehage viktig.

Ydmyk og frustrert

For Eivy har det vært både frustrerende og engasjerende å følge den lille, papirløse familiens utvikling det siste halvannet året.

– Det gir en stor ydmykhet å se hvordan noen i samfunnet lever. Samtidig blir jeg sint og frustrert på deres vegne. Jeg kan kjenne som mor hvordan det må være å være redd for å bli sendt ut av landet, bort fra barna sine, sier hun.

Derfor gjør hun sitt ytterste for å skape en best mulig hverdag barna og tobarnsmoren. Av og til føler hun seg nesten som en reservebestemor.

– Som ung mor har man mange spørsmål. Og hun kan jo ikke spørre sin egen mor, sier hun.

Hadde Eivy fulgt det normale opplegget for familiekontakter, skulle hun for lengst ha gått videre til en ny familie. Men Eivy klarer ikke å kutte kontakten med den papirløse moren og hennes to barn.

– Vi er kommet så nær. Jeg er blitt veldig glad i dem, og jeg ser at de er blitt glad i meg. Jeg klarer ikke å gi slipp, sier hun.

Les også: En papirløs kamp for livet

BLOGG SKREVET PÅ BYSTEMMER / KIRKENS BYMISJON I OSLO

Det er forsommerettermiddag, og vi er på vei gjennom parken. På lekeplassen myldrer det av lekende barn. Foreldrene deltar i leken eller sitter på benkene rundt og nyter sola og synet av de glade barna.

I utkanten får vi øye på to vi kjenner, Maria (3) og mammaen hennes. De lever her som papirløse migranter og har ikke «rett» til å ta del i fellesskapet. De bor på nåde hos kjente og er avhengige av «gode hjelpere» for å overleve.

Parken er et av deres faste tilholdssteder. Maria har ikke, som andre treåringer, rett til barnehageplass. Derfor tilbringer de all tid sammen, mamma og hun.

Noen timer tre dager i uka benytter de seg av tilbud om Åpen barnehage, men det er sjelden hun finner noen å leke med der, fordi de andre barna er mye yngre enn henne.

BEKYMRET FOR MARIAS UTVIKLING

Når Åpen barnehage stenger, går de til lekeplassen i parken. Her blir de til det er leggetid for Maria. Av og til kan hun leke en kort stund med noen av barna i sandkassa. Da kan mamma få sitte på benken og kanskje lese noen minutter i en bok. Men for det meste vil hun at mamma skal leke med henne i sandkassa, dytte henne på huska eller klatre med henne i lekeapparatene.

Mamma er sliten og bekymret for hvordan de to skal klare seg. Hun bekymrer seg for om Maria vil utvikle seg på linje med andre barn. Hun sier at datteren er det eneste innholdet i livet hennes, men at hun ikke kan være alt for henne.

– Ikke både forelder, eneste venn og lekekamerat. Hun trenger stimulans fra lek med andre barn, sier hun.

EN TILVÆRELSE AV IKKE

Det er ca. 31.000 papirløse migranter i Norge (anslag fra UDI). Mange av disse er familier med barn. Vi vet at disse familiene ofte har en marginal tilværelse. Mange flytter mye, og det blir lite stabilitet og forutsigbarhet i livene deres.

Noen har beskrevet det som en tilværelse av IKKE: ikke bolig, ikke arbeid, ikke penger, ikke aktivitet, ikke papirer. En slik tilværelse vil selvsagt påvirke små barns utvikling.

Barn av papirløse migranter har rett og plikt til skolegang, men ikke til barnehageplass som alle andre barn i Norge. Disse barna trenger som alle andre barn stimulering, utviklingsmuligheter og en egen arena for lek og positive opplevelser for å trives, lære og å utvikle seg adekvat.

BARNEHAGELOVEN MÅ ENDRES

FNs Barnekonvensjon sier at barn har rett til hvile, fritid og lek, og til å delta i kunst og kulturliv. (Paragraf 31)

Barneombudet mener derfor at dagens regelverk, der retten til barnehageplass er knyttet til det å være bosatt i en kommune, er diskriminering. Den urimelige og usaklige utestengningen av en liten gruppe barn fra et tilbud som alle andre barn i Norge har en lovfestet rett til, har dessuten svært negative konsekvenser for barna det gjelder.

Barneombudet anbefaler derfor norske myndigheter å endre barnehageloven slik at retten til barnehage gjelder for alle barn, uavhengig av oppholdsstatus.

Ikke rett til å diskriminere

Barnekonvensjonen fastslår dessuten at den gjelder for alle barn (paragraf 2) «uten hensyn til barnet og dets foreldres rase, farge, kjønn, språk, religion, opprinnelse, eiendom, funksjonshemming eller oppfatninger», og at det er staten som skal sørge for at ingen diskrimineres.

Også Fagforbundet og Utdanningsforbundet arbeider for at barnehageplass må være uavhengig av oppholds status på samme måte som grunnopplæringen i skolen.

MAMMA VELGER LIKEVEL Å BLI I NORGE

Vi kjenner ikke hele historien om hvorfor mammaen velger en tilværelse som papirløs for seg og Maria. Det vi vet er at hun tross alt vurderer det livet de har her som bedre enn å returnere til hjemlandet. Og så vet vi at Maria har sin barndom her og nå. Og vi vet at hun, uavhengig av oppholdsstatus, fortjener samme utviklingsmuligheter som andre tre-åringere.

Barna har tross alt ikke valgt sin skjebne. De blir «ofre» for foreldrenes valg og vurderinger og myndighetenes politikk.

Barn er først og fremst barn, uavhengig av migrasjonsstatus.

- **MENY**
- **LOGG INN EXTRAWEB**

Papirløse «Ava»: – Her føler jeg meg rolig

Hennes tre barn er født i Norge, helt uten rettigheter. Da er det utrolig hvor godt det kan gjøre at noen lager vafler, leker med ungene og sørger for et par timer i trygghet.

«Ava» møter Kari Waage (t.h.) og Gudrun Jansson på kontoret til NowHereLand. De har vært en viktig støtte for henne og familien mens de levde som papirløse i Norge, i tilsammen 12 år. Foto: Hege Bjørnsdatter Braaten/ExtraStiftelsen

Del prosjektet

-
-
-

Se for deg at du bor i skjul. Fra myndigheter, naboer, familie og venner. Med tre barn, som er født uten rettigheter. Ingen å snakke med, ingen du kan stole på. Du har ikke pass eller andre identifikasjonspapirer, ingen mulighet til å jobbe eller delta i samfunnet.

Bare en tur til lekeplassen med barna er forbundet med frykt for at noen skal oppdage at du oppholder deg i Norge ulovlig.

Slik var livet for «Ava», hennes mann og barn i over ti år da de levde som papirløse migranter i Oslo.

Født uten rettigheter

De tre barna hennes er alle født i Norge, uten rettigheter.

Selv om familien fikk permanent oppholdstillatelse for et drøyt halvår siden, ønsker hun ikke å stå fram med navn og bilde. Vi kaller henne «Ava», som blant annet betyr stemme.

«Ava» og mannen har vært opptatt av å skape trygge rammer for barna. De har gått i barnehage, på skole og de har deltatt på fritidsaktiviteter, der de har fått mange gode venner. Foreldrene har valgt å ikke fortelle barna om situasjonen de har vært i, for at barna skal føle seg så trygge som mulig.

For foreldrene har imidlertid situasjonen vært en annen. De har kjent på utryggheten og redselen for at familien skulle bli sendt ut av landet.

«Ava» understreker at barna har hatt en trygg og god oppvekst i Norge, selv om foreldrene har levd med uvissheten om hva som skulle skje i fremtiden. Det er foreldrene som har båret byrden av å leve som papirløse i Norge.

Vil skape gode barndomsminner

Og nettopp derfor ønsket Kirkens Bymisjon å lage et prosjekt, der papirløse familier kunne få et pusterom fra en vanskelig hverdag.

Prosjektet, som fikk navnet «Barndom i NowHereLand», fikk midler fra ExtraStiftelsen i 2014 og 2015, og nå, drøyt halvannet år etter oppstart, er de i kontakt med 15 familier over hele Oslo.

– Vi har hovedfokus på barna, og på å gi dem gode opplevelser. Disse familiene lever et liv preget av mye usikkerhet og utrygghet, og mange er sårbare og preget av denne situasjonen, som ofte pågår i mange år. Men barna har barndommen sin nå. Derfor ønsker vi å gi dem noen gode barndomsminner, sier Kari Waage, prosjektleder for «Barndom i NowHereLand».

Gudrun Jansson (f.v.), Kari Waage og Bjørg Engebretsen jobber med NowHereLand. De forteller at det gjør sterkt inntrykk å møte de papirløse familiene. Foto: Hege Bjørnsdatter Braaten/ExtraStiftelsen

Håndplukker frivillige

Kirkens Bymisjon ville i dette prosjektet prøve ut om familier som lever som papirløse migranter kan nyttiggjøre seg hjelp fra frivillige, etter modell fra Home-Start familiekontakten.

Rekrutteringen av familier har i hovedsak gått via Helsesenteret for papirløse migranter. Mye handler om å skape tillit, og å finne frivillige som passer sammen med familiene.

– Vi håndplukker den frivillige. De må være godt rustet og vi må være sikre på at de står løpet ut. Man knytter nære bånd, men må samtidig være forberedt på at familien plutselig kan være borte. Dette er jo også familier som er redde bare for å være ute i det offentlige rom, sier Waage.

Hun legger til at det er viktig å forberede familiene på at de får en frivillig person som kan ta dem med på hyggelige ting som tur i skogen, eller som kan bidra med leksehjelp, men at den frivillige ikke kan være en talsperson i asylsaken deres.

I tillegg til en-til-en-møter med familie og frivillige, har de etter hvert sett et behov for noen felles arrangementer med alle familiene. Der de har spist et måltid sammen, barna har lekt sammen og de voksne har kunnet snakke med andre i samme situasjon.

– Jeg har følt meg roligere når jeg har vært sammen med de andre familiene, sier «Ava».

Vaffel-ekspert

På de første fellestreffene var det prosjektmedarbeiderne Bjørg Engebretsen og Gudrun Jansson som lagde mat og serverte til familiene. Men etter hvert ønsket familiene selv å bidra – også her.

– Vi vartet dem opp, men etter hvert ga foreldrene uttrykk for at de ønsket å være mer delaktige, ikke passive deltakere i disse fellestreffene. Nå er de voksne deltakerne mer aktive inn i matlaging og ryddingen, forteller Bjørg og Gudrun, og sier til «Ava»:

– Og mannen din er jo så flink til å lage vafler!

«Ava» smiler.

– Ja, mannen min er veldig flink, sier hun.

Mannen har i årene de har vært her tatt ulike strøjobber, med svært varierende inntekt. Når man jobber utenfor systemet er det lett å bli utnyttet.

«Ava» har jobbet frivillig for ulike organisasjoner. Men selv om hun understreker viktigheten av å holde seg i aktivitet, og føle at man gjør noe betydningsfullt, har det hele tiden vært med en stor knute i magen.

Kan endelig planlegge

Møtene hos «Barndom i NowHereLand» har vært viktige.

– Jeg har satt veldig pris på det, de er så snille og så flinke med barna, sier «Ava», som tidligere i år endelig kunne puste lettet ut: Familien fikk oppholdstillatelse i Norge.

– Det føles veldig godt, endelig kan vi planlegge for fremtiden, og nå har barna de samme rettighetene som andre barn, sier hun.

Barndom i NowHereLand

- Drives av Kirkens Bymisjons Barneverntiltak, i samarbeid med Helsesenteret for papirløse migranter.
- Utprøving av det frivillige støttetiltaket Home-Start Familiekontakten til familier som lever som papirløse migranter.
- Målet er å bidra til å forebygge og redusere omfanget av problemer barn, som lever som papirløse, kan få med seg videre i livet.
- Frivillige familiekontakter tar for eksempel med familiene på lekeplassen, på tur i skogen eller på café. I tillegg arrangeres familiesammenkomster.
- Prosjektet er støttet av ExtraStiftelsen i 2014 og 2015. Per nå er 15 familier knyttet til prosjektet.
- Home-Start Familiekontakten (HSF) er et tilbud til foreldre med små barn basert på frivillig innsats.
- Frivillige besøker familiene en gang per uke, 2-4 timer. De frivillige tilbyr støtte og hjelp utfra familiens behov.
- Hjelpen skal være et supplement til det offentlige. Støtten er gratis for familiene.

- De frivillige gjennomgår et 24 timers forberedelseskurs, og får oppfølging og veiledning av en betalt koordinator, som også kobler den frivillige til familien som ønsker hjelp og støtte.
  - Hjelpen er tidsbegrenset og evalueres jevnlig.
  - Kirkens Bymisjon Oslo har drevet HSF siden 1999. HSF er et lavterskeltilbud og kan hjelpe familier på en annen måte enn det offentlige.
  - HSF kan gå tidlig inn og slik bidra til å forhindre at kriser utvikler seg.
-
- Linda tar kreften til scenen
  - TVBra: Griller Erna og drømmer om Northug
  - - Jeg hatet å være her
-

Del prosjektet

-
-
-